

Prága új főpályaudvara

Július elején ünnepélyesen megnyitották a prágai új főpályaudvart. A Metrostav és más építővállalatok dolgozó egy fél évvel hamarabb teljesítették az állomáscsarnok átadásának azt a határidejét, amit a Csehszlovák Kommunista Párt XV. kongresszusa tiszteletére vállaltak. A főpályaudvar korszerű csomópontja az országos és a városi tömegközlekedésnek. Csarnokához kapcsolódik a „Főpályaudvar” metróállomás, a csarnok tetőjéig pedig az észak-déli közúti főútvonal egy része alkotja. A főpályaudvar teljes területe 1,5 hektár, ebből 150 ezer köbmétert építettek be különböző helyiségekkel. A 2100 tonna súlyú acélszerkezetet az Ostravai Kohóművek

szállította az építkezéshez. Az állomáscsarnokot úgy tervezték, hogy 24 óra alatt 220 ezer utast fogadhat. A felszerelését tekintve Európa egyik legmodernebb vasúti pályaudvarát alakították ki Prágában.

Az új prágai állomáscsarnok háromszintes. Az alsó szinten üzletek és szolgáltató helyiségek vannak. A középső szinten a jegypénztárak találhatóak — jegykiadó automatákkal; hátsó részében pedig a poggyászfelvétel és -kiadás történik. S itt található a vámvivatal. A felső szint a vágányokkal párhuzamosan peront képez. Minden ki- és bejáratot kényelmes mozgólépcsők kötnek össze a metróval és a villamosmegállókkal.

Nyugdíj után

Azzal vádolt nemrégiben az egyik levélíró, hogy miközben a kívánatos több gyermekáldásról írok, „ellenes közhangulatot” teremtek az idősebbekkel szemben, mondván: valakinek meg kell sütnie számunkra mindennap a friss kenyeret. Holott megtették ők már a magukét, megdolgoztak a nyugdíjukért, nem szorulnak rá holmi ingyen jótékonykodásra. És lám, mennyi érzékenységet csal felszínre a pusztán tény is: hiába van pénze a hatvanon felüli embernek, ha — végletesen kiélezve a helyzetet — nem tud kenyeret venni, mert nincs 18–60 éves pék, aki megsüsse, ha nem tud ruhát, ágat, gyógyszerét vásárolni, mert nincs elég ereje teljében levő szabó, asztalos, vagy gyógyszerész,

aki ezeket az igényeit kielégíti. Az 55–60 éven fölüliek eltartása, a róluk való gondoskodás tehát, akár-hogy nezzük is, a fiatalabb korosztályok feladata. Nem ingyenes jótékonykodás, valóban, hanem a társadalom fiatal és középkorú, tehát dolgozó tagjainak kötelessége.

A nyugdíjba vonulás — noha sokan megfáradva már számolják addig a napokat — valójában nem szokott csinnadrattás, hejehujás búcsú lenni. Az idős ember nem diadalittas vonul ki a gyárkapun ilyenkor, s nem vidám ünneplő sereg kíséretében. (Noha megérdemelné.) A sok évtized alatt hozzászokott az ember a satupadhoz, az íróasztalhoz vagy a laboratóriumhoz. A válás általában megrendítő és kevesen sóhajtanak föl megkönnyebbülve. Új életmód kezdete ez, sok stresszel veszélyeztető. A testi-lelki egyensúlyhoz azonban még csak nem is elég a mindennapi friss kenyér és a jó ruha. Az új, sajátos életformát megteremtése ennél jóval többet kíván. Ami idáig természetes mozgatórugója volt az életnek, a rendszeres munka, abból kevés ízelítőt csipegetni is külön szervezést kíván ezután. Ehhez tud segítséget nyújtani a volt munkahely. Az idős emberek foglalkoztatása nemcsak a nyugdíjasok közérzetének függvénye. Társadalmi szükségesség is, hogy a termelésbe, az egyre nagyobb szerepet kapó szolgáltatásokba bekapcsolódjanak, hiszen csökken a munkaképes korúak aránya. S hogy élünk is a lehetőséggel bizonyítja, Szegeden 5000—5100 az aktív keresők száma. Dolgoznak a nép gazdaság szinte valamennyi ágában, nyugdíjasként vagy — kevesebben — ösztönözött nyugdíj mellett.

A kor előrehaladtával nemcsak, hogy a munkaképvesség csökken, de a kulturális igények sem csappannak meg. Sőt: a munkából földszabadult órák egy részét

éppen a szórakozás, a művelődés helyettesíti. A város közművelődési, művészeti intézményei egyre jobban számításként veszik ezt. A Nemzeti Színház kedvezményes, délelőtti bérleti előadásokat szervez évek óta. Ugyancsak jutányos áron láthatják a nyugdíjasok a mozikban bemutatott filmeket. A filharmoniai bérletek négy százalékát is ők vásárolják meg. A Juhász Gyula Művelődési Központban 420 tagú nyugdíjas klub működik, hasonlóan széles körű elfoglaltságot kínál a vasutasok művelődési háza és a November 7. Művelődési Központ. A város könyvtárában is — köztük a központi könyvtár rendezvényein — egyre több idős ember fordul meg.

Szegeden 35–36 ezer ötvenöt, illetve hatvan éven fölülű férfi és nő él, azaz a lakosság 21 százaléka. Külön figyelmet szentel rájuk — és az utóbbi években egyre nagyobb törődéssel — a városi tanács.

A gyógyító-megelőző ellátásról 54 körzeti orvos és ápolónő gondoskodik. A rendelőkben megforduló betegek között a legtöbb nyugdíjas korú. Szükség esetén természetesen kórházi, klinikai beutalót kapnak. Különösen a belgyógyászati osztályok készültek föl fogadásukra, hiszen itt csaknem háromszor annyit az idős beteg, mint az 55–60 éven aluli. Ezért is hozták létre a kórház III. számú belgyógyászati osztályát, ahol a hosszabb ápolást igénylő, idős emberek feketnek.

De nemcsak a betegség, hanem a magány és a bizonytalanság érzése ellen is meg kell védenünk a nagy- szülők korosztályát. Az egészségügyben dolgozók sokat tesznek a magukra maradt idős emberek földelítésében: jeladók a társadalmi gondoskodás számára. Szép számmal akadnak öregek, akiknek sem nyugdíjuk, sem egyéb jövedel-

mük nincs, sőt eltartójuk sem. Gondjukat a felnőttvédelmi szociális gondozás intézménye veszi a vállára. Szegeden havonta átlag ezer ember részesül rendszeres vagy rendkívüli segélyben, szociális étkeztetésben, fizetik a napközi otthont, vagy szociális otthoni ellátást. A városban egyébként hat kényelmes öregek napközi otthona 180 idős embert fogad reggel 8-tól délután 18 óráig. Bevált a házi szociális gondozás is: csaknem nyolcvan, társadalmi munkában látogatnak rendszeresen nyolcvan öreget, és hozzátartozóként gondoskodnak róluk. Az irányítás a négy hivatásos gondozónő feladata. Szeged két szociális otthona már szűknek és az egyik elavultnak bizonyul. A 370 helyen évente 400 igen idős lakót ápolnak az intézetben.

Többen vannak azok a nyugdíjasok, akik egészségesegek, és nem akarnak kiválni a napi élet forgatagából, akik ragaszkodnak önállóságukhoz, de igénylik a kényelmes ellátást, a közösséget is. Számukra hozta létre a tanács a nyugdíjasok garzonházát. A 70 kis lakásban 78-an laknak jelenleg. Sajátos gondjaikon az épületben működő házi szociális gondozói szolgálat segít és állandó éjszakai-nappali egészségügyi felügyelet áll rendelkezésükre. A szolgáltatásokat fokozatosan bővítik a jövőben. Az óriási érdeklődés — eddig több mint négyszázán jelentkeztek — jelzi az igényt újabb nyugdíjsház létrehozásához.

A városi tanács 1970-ben 9 millió 11 ezer forintot fordított szociális gondozásra, tavaly csaknem 18 milliót. A két szám önmagáért beszél. Tolmácsolja a társadalmi szándékot: a gyerekek, az unokák korosztálya nem engedi el akkor sem a szülők, nagyszülők kezét, amikor már nem ad, hanem támaszt vár. A forintok azonban csak köteleltető, cselekvő emberek által éltetnek.

Chikán Ágnes

Szaktanulmány-otthonban levő gyermek családi pótlékáról

Sz. F.-né szegedi olvasónk gyermeke elsőéves szaktanuló, és szeptember 5-től pedig szaktanuló-otthonban él. Olvasónk munkatársaitól úgy hallotta, hogy a szaktanuló-otthonban elhelyezett gyermek után nem jár családi pótlék. Kérdezi: mit mond ezzel kapcsolatban a rendelet, és mit kell tennie, hogy túlfizetésbe ne kerüljön?

A társadalombiztosítási törvény 30. paragrafusának c) pontja szerint a szaktanuló-otthonban elhelyezett gyermek után családi pótlék nem jár. Tehát olvasónk szaktanuló-otthonban elhelyezett gyermeke után 1977. október 1-től már nem jogosult családi pótlékre. Tekintettel arra, hogy a gyermek szeptember 5-től került a tanulóotthonba, így a rendelkezések szerint szeptember órá meg jár utána a családi pótlék.

Az érvényes társadalombiztosítási rendelkezések szerint arra a hónapra, amelyben a gyermekre vonatkozó jogosultsági feltétel megszűnik, még jár a családi pótlék. A családi pótlék folyósítása utólagos, ezért a szeptember órá járó család pótlék kifizetése október hónapban történik.

Tájékoztatásul közöljük, hogyha a gyermek szaktanuló-otthoni elhelyezése év közben megszűne, ezt a tényt a családi pótlék további folyósítása végett be kell jelenteni a családi pótlékot folyósító szervnél. A rendelkezés szerint, ha a gyermek a nyári szünidőt otthon tölti a szülei háztartásában, a nyári szünidő tartamára ismét jogosult a gyermek után családi pótlékre. Természetesen ebben az esetben is a szülőnek a gyermek háztartásába történő visszatérését a folyósító szervnél jelezni kell. Abban az esetben, ha ol-

vasónk háztartásában van még olyan gyermek, aki után jogosult családi pótlékre, úgy az esetben a szaktanuló-otthonban elhelyezett gyermeke a családi pótlékra jogosult gyermekszámába beszámít, és a háztartásában levő gyermek után pedig jogosult családi pótlékre.

Olvasónk levele általános problémát vetett fel, ezért minden olyan szülő figyelmét felhívjuk, hogyha a családi pótlékot folyósító szerv a szaktanuló-otthonban elhelyezett gyermeke vonatkozásában iskolai igazolást még nem kért be, függetlenül a gyermeke életkorától, a jótalan családi pótlék kifizetése megelőzése érdekében, a folyósító szervnél haladéktalanul jelentse be, hogy gyermeke szaktanuló-otthonban van elhelyezve. A jelentés elmulasztása miatt ugyanis túlfizetés keletkezik, és azt a felvevőnek vissza kell fizetni.

Dr. V. M.

szabadult órák egy részét

Gerencsér Miklós:

A holnap elébe Ady Endre élettörténete

6.

Kolozsvár egészen átvarázsolta Adyt. Rohamosan győzött, kedve szemlátomást földért. Augusztus 12-én hagyta el a Lechner-klinikát. Egyenesen Ermsindszentre utazott, hogy röpként együtt töltösi szülei, öccse és sógora társaságában. Ady Lajos időközben ugyanis megnősült. Bátyja közbenjárása sikerült, így a boldognak mondható házassága mellé állami tanári kinevezését is megkapta a budapesti Markó utcai gimnáziumba. Ady Endre eleget tett a családi illendőségnek, de ezúttal gyorsan elfogyott otthoni türelme: sietett Budapestre. Néhány napig ugyanazt a bójttelen életet élte, mint szanatóriumba utazása előtt, majd Svájcba utazott, Lédához. Három hétig laktak a rhenfeldi Hotel Salines-ben, nem a legjobb hangulatban. Lédától is többé-kevésbé sértődötten vált el Ady, hazautazott Magyarországra, és életét újra teljes sebeségre kapcsolta. Október közepétől vidéki körútra vitte a Nyugat szerkesztője.

Léda közben reklamálta Párizsból. Méltán panaszkolt fel, hogy Ady nem törődik vele. Türelme fogytával, váratlanul, Budapestre utazott, s ezzel nagyjából helyreállt közöttük a bensőségebb kapcsolat. E látogatást örökíti meg az Őszben a sziget című vers. Léda visszautazott Párizsba, Ady pedig újra nekilődött a passziójának. Anyagi fedezete is hirtelen megnövekedett ehhez: elnyerte a székesfőváros kétezer koronás díját.

Az események változatlanul sebesen követték egymást. November 27-én, szombaton este nagyszabású Ady-hangversenyre került sor az Erzsébet körúti Royal Szálló dísztermében. Az Ady-versekre írt zene azonban nem Reinitz Bélától származott. Egy gazdag lipótvárosi mecénáz válalta a reprezentatív hangverseny költségeit, azzal a feltétellel, hogy az ő általa komponált zenével adják elő a verseket. Tagadhatatlan, nagy hatású rendezvény volt, az átütő crejú sikerről felsőfokon számoltak be a lapok. Ady ismét megdicsőült. Mégis, ellene szól a siker szépséghibája, Reinitz Béla mellőzése. Reinitz egy életre megsértült a költő hűltöréséértől. Ettől kezdve soha szöbe nem állt Adyval, verscít viszont változatlan megszállottsággal magasztalta, szóltatta meg zenéjében.

Sikerének híre eljutott Párizsba is, az újságokból értesültek Lédáék róla. Ismét leromlott egészségi állapotáról viszont az ismerősök tudósították a rue de Levis-en lakó barátokat. Diósi Ödön így írt neki december elején kelt levelében: „...Bizonyára beleestél szokásos régi életmódodba és megint iszogász. Rendezd uti dolgaidat, pakolj össze és gyere ki. Mégis csak itt vagy te meg a legjobban.”

Diósi levele után még majdnem két hétig pusztította szervezete alvatlansággal, borozással, udvarlással. Öccse, Lajos, 1909. december 13-án úgy tuszkolta fel a költőt a párizsi gyorsvonatra. S ebben bizony több volt az erély, mint a rokon gyengédség.

Léda kevésbé tudta egyedül lekötöni a férfi erotikus érdeklődését. Ady tehát egyre sűrűbben, egyre nyíltabban hűtlenkedett, de nem cinikusán, nem fölényeskedve, hanem föl-föléledő büntudattal.

Párizsban sem mérsékelte magát a költő. Ezzel újabb okot szolgáltatott a Léda és a közte levő feszültségre. Alig írt. Verseit hat héten át hiányoztak a Nyugatból.

Léda érezte, komoly a veszélye annak, hogy elveszítheti Adyt. Ez az asszony nemcsak okos, nemcsak művelt volt, hanem tele vulkánikus szenvedélyekkel is. Félelmetesen tudott küzdeni a szerelméért. 1910 nyarán váratlanul Pesten termett, hogy ne engedje tovább távolodni magától a költőt. Adyt komolyan foglalkoztatta a szakítás szándéka, ám még erősnek bizonyult a kötés. Szerette Lédát, ha menekült előle, akkor is.

A túlhajszolt életről ezt követően sem tudott lemondani Ady. A tényleges teendők legfontosabbika a Minden titkok versei új kötetének küszöbön álló megjelenése volt. Izgatott levélváltásokra adott okot a részletek tisztázása. Ady a bizalmatlanságig aggályos volt kötetének sajtó alá rendezésekor. Költői működését növekvő bizalmatlansággal figyelték a hivatalos körök. A duk-duk affér lezajlásával véglegesen és visszavonhatatlanul a konzervatív kormánypolitikával szemben álló liberális, radikális világnézet mellett kötelezte el magát Ady, sőt a Népszavában közölt versei bátor forradalmi hangot ütöttek meg, magáénak vallva a proletariátus ügyét, ha teoretikusan nem is, de érzelmileg-erkölcsileg feltétlenül.

Léda ismétlően sürgette, utazzon hozzá Párizsba. 1911. január 24-én el is indult — ezúttal hatodszor — a francia fővárosba. Most sem tudtak zöldségre vergődni. Hiába békültek ki Pesten anyai húzavona után az előző év őszén, Ady túlzott önállósága és Léda sebzett érzékenysége napirenden tartotta a veszekedéseket. Anyagilag sem állt a legjobban a költő. Levertsége, állandó idegessége mellett szégyenségére panaszkodott a legtöbbet.

(Folytatjuk.)